

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRZA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 18 grudnia 2009 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych

Na podstawie art. 9 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 27, poz. 199 oraz z 2008 r. Nr 84, poz. 517) wprowadza się następujące zmiany:

1) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. 1. W elektronicznym postępowaniu upominawczym opłaty sądowe uiszczą się wyłącznie za pomocą mechanizmów gwarantujących nieodwracalne zainicjowanie procedury opłacenia pisma i identyfikację wnoszącego opłatę, udostępnionych przez system teleinformatyczny obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze.

2. Jeżeli w elektronicznym postępowaniu upominawczym powód lub jego przedstawiciel komunikujący się z sądem za pomocą przeznaczonego do tego celu własnego oprogramowania równocześnie składa więcej niż jedno pismo podlegające opłacie, dopuszczalne jest jednoczesne uiszczanie sumy opłat od poszczególnych pism podlegających opłacie.

3. System teleinformatyczny obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze umożliwia wniesienie pisma podlegającego opłacie tylko po stwierdzeniu, że nastąpiło nieodwołalne zainicjowanie procedury opłacenia pisma.”;

2) w § 3 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się ust. 1– 5.”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 126, poz. 876, z 2007 r. Nr 21, poz. 123, Nr 82, poz. 560, Nr 123, poz. 849, Nr 125, poz. 873 i Nr 191 poz. 1371, z 2008 r. Nr 228, poz. 1524, Nr 234, poz. 1571 i Nr 234, poz. 1572 oraz z 2009 r. Nr 26 poz. 156, Nr 76, poz. 641, Nr 202, poz. 1552 i Nr 206, poz. 1591.

Uzasadnienie

Projekt przedmiotowego rozporządzenia ma na celu dostosowanie regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych do ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156) wprowadzającej do postępowania cywilnego elektroniczne postępowanie upominawcze.

Funkcjonalnie najważniejszą cechą elektronicznego postępowania upominawczego jest szybkość rozpoznawania w nim spraw. Przyspieszenie rozpoznania spraw jest natomiast konsekwencją redukcji czasu niezbędnego na dotarcie do adresata pisma przy jego wnoszeniu do sądu, jak też doręczeniu dla stron (w zasadzie dotyczy to tylko powoda) oraz usprawnienie biurowości sądowej i elektronicznego obiegu dokumentów. Z wnoszeniem pism procesowych przez strony wiąże się kwestia opłat sądowych. Kluczową ideą elektronicznego postępowania upominawczego jest wniesienie przez powoda pozwu drogą elektroniczną. Modelowo mogłoby to faktycznie skutkować wydaniem nakazu zapłaty już w ciągu kilku godzin od wniesienia pozwu tą drogą. Jednak niebagatelną przeszkodą jest konieczność uiszczenia opłaty od pozwu. Z istoty drogi elektronicznej wynika, że nie jest możliwe uiszczenie tej opłaty w kasie sądu, czy też za pomocą znaków opłaty sądowej. Natomiast uiszczenie opłaty w formie bezgotówkowej na rachunek bieżący sądu jest o tyle nieefektywne, że aktualnie czas potrzebny na dotarcie takiego przelewu na rachunek sądu zazwyczaj trwa około dwudziestu czterech godzin, w zależności od przyjętego przez banki cyklu rozliczeniowego. Co więcej, uiszczenie opłaty w formie bezgotówkowej na rachunek bieżący sądu, jest o tyle problematyczne, że powód aktualnie nie ma możliwości przekazania sądowi wraz z pozwem niebudzącego wątpliwości poświadczenia uiszczenia opłaty sądowej. W takiej sytuacji sąd jest zmuszony sprawdzać czy opłata rzeczywiście wpłynęła na jego rachunek bankowy. W efekcie, w świetle aktualnego stanu prawnego, w zakresie sposobu uiszczania opłat sądowych, sprawa nie mogłaby być szybko rozpoznana, ponieważ chcąc podjąć czynność w sprawie sąd musiałby czekać, aż uzyska informację o uiszczeniu opłaty, co znacząco obniżyłoby funkcjonalność elektronicznego postępowania upominawczego.

W celu zagwarantowania, aby kwestia sposobu uiszczenia opłat sądowych nie była przeszkodą w efektywnym funkcjonowaniu elektronicznego postępowania upominawczego, koniecznym było wprowadzenie do przepisów o sposobach uiszczania opłat sądowych regulacji o „mechanizmach gwarantujących wykonania zleconej płatności”. Mechanizmy takie powszechnie funkcjonują w światowym handlu elektronicznym (np. płatność kartą kredytową, system *PayPal*) i zdobywają coraz większą popularność w Polsce (m.in. propozycja Krajowej Izby Rozliczeniowej dotycząca powiadamiania o zleceniu dokonania przelewu).

Propozycja nowelizacji nie przesądza stosowania konkretnych mechanizmów gwarantujących wykonanie zleconej płatności. W istocie będą one bazować na przelewach

między rachunkami, przy czym niekoniecznie rachunkami bankowymi. W ograniczonym zakresie mechanizmy gwarantujące wykonanie zleconej płatności można rozumieć jako kwalifikowaną formę uiszczenia opłaty sądowej w formie bezgotówkowej. Celem regulacji jest, aby sam w sobie mechanizm gwarantujący wykonanie zleconej płatności czynił zbędnym poświadczanie przez stronę uiszczenia opłaty sądowej, tym samym eliminując wymogi istniejące przy tradycyjnym uiszczeniu opłaty w formie bezgotówkowej.

Zasadą jest korzystanie przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w celu uiszczenia opłaty sądowej, z mechanizmu gwarantującego wykonanie zleconej płatności (proponowany § 2a ust. 1 i 2). Wynika to z konieczności powiązania opłaty z rzeczywistym wpływem pozwu bowiem wniesienie opłaty będzie elementem identyfikującym stronę i uniemożliwiającym wnoszenie anonimowo wielu pozwów dla sparaliżowania systemu.

Mechanizmy gwarantujące wykonanie zleconej płatności są jedną z funkcji jaką stwarza system teleinformatyczny obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze. Funkcja ta rzutuje na sposób działania systemu teleinformatycznego. Skorzystanie z tej funkcji jest faktycznie warunkiem dalszego działania systemu teleinformatycznego w konkretnej sprawie, umożliwiając (jako warunek konieczny) skuteczne wytoczenie powództwa (proponowany § 2a ust. 3).

Wnosząc pismo poprzez system teleinformatyczny w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie ma możliwości uzupełnienia tego pisma jakimikolwiek załącznikami. Stąd nie jest możliwe stosowanie przepisów wymagających dołączenia poświadczeń uiszczenia zapłaty – wymaga tego natomiast § 3 ust. 1 *in fine* nowelizowanego rozporządzenia („należy dołączyć oryginał lub kopię dowodu wniesienia należnej opłaty), jak też ust. 3 *in fine* („kopię dowodu wpłaty należy przesłać niezwłocznie do właściwego sądu w ślad za złożonym pismem”). W związku z tym proponuje się wyłączenie stosowania tych przepisów (proponowany § 3 ust. 6).

Należy wskazać, że termin wejścia w życie rozporządzenia jest powiązany z terminem wejścia w życie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu doręczeń elektronicznych w elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wydanych na podstawie przepisów art. 131¹ § 3 i art. 505³¹ § 6 k.p.c. dodanych ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156), które to przepisy weszły w życie z dniem 17 lutego 2009 r.

Projektowana regulacja nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Wstępna opinia o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej:

Ocena skutków regulacji

1. Cel wprowadzenia rozporządzenia:

Celem proponowanej regulacji jest określenie sposobu uiszczania opłat w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Przesądza ona, że skuteczne wniesienie pisma będzie możliwe tylko po stwierdzeniu przez system teleinformatyczny obsługujący elektroniczne postępowanie upominawcze, że nastąpiło nieodwołalne zainicjowanie procedury opłacenia pisma.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje rozporządzenie:

Projekt oddziałuje na wszystkie podmioty, które chcą skorzystać z elektronicznego postępowania upominawczego, na podmioty obsługujące płatności oraz na organy procesowe. Do podmiotów tych należą powodowie, ich przedstawiciele, sądy i podmioty obsługujące rachunki, przy czym niekoniecznie rachunki bankowe.

3. Konsultacje:

Projekt został przedstawiony w celu wydania opinii Sądowi Najwyższemu, Krajowej Radzie Sądownictwa, Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, samorządom zawodów prawniczych – Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Krajowej Radzie Komorniczej, a ponadto Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniu Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, a także Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”, Business Centre Club i Krajowej Izbie Gospodarczej.

Przedstawiony projekt wymagał też konsultacji ze Stowarzyszeniem do spraw audytu i kontroli systemów informatycznych ISACA, Polskim Towarzystwem Informatycznym oraz Stowarzyszeniem Jakości Systemów Informatycznych SJSI. Zawiera on bowiem rozwiązania informatyczne i regulacje dotyczące bezpieczeństwa systemu.

Uwzględniona została uwaga Krajowej Rady Komorniczej dotycząca usunięcia z treści § 2a ust. 1 radców Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, ze względu na ustawowe zwolnienie Skarbu Państwa od obowiązku uiszczania opłat.

Ze względu na potrzebę zachowania neutralności technologicznej przepisów rozporządzenia nie zostały uwzględnione uwagi Stowarzyszenia Sędziów polskich Iustitia oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego postulujących skonkretyzowanie mechanizmów gwarantujących wykonanie zleconej płatności.

Krajowa Rada Radców Prawnych przedstawiła ogólną pozytywną ocenę projektu rozporządzenia.

Pozostałe podmioty nie zgłosiły uwag do przepisów rozporządzenia.

Projekt rozporządzenia został także udostępniony, stosownie do brzmienia art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414), za pośrednictwem Internetu na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości, która – zgodnie z § 9 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej (Dz. U. Nr 10, poz. 68) – jest jednocześnie stroną podmiotową Biuletynu Informacji Publicznej.

Żaden podmiot nie zgłosił, w trybie wyżej wymienionej ustawy, zainteresowania udziałem w pracach nad przedmiotowym projektem.

4. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze rozporządzenia:

Szacuje się, że wdrożenie projektu nie spowoduje innych kosztów, ponad te, które wiążą się z wyposażeniem sądów w system informatyczny i nośniki informatyczne, jak też stworzeniem oprogramowania niezbędnego do obsługi płatności. Koszty te były uwzględnione w ocenie skutków regulacji zawartej w uzasadnieniu projektu ustawy, wprowadzającej elektroniczne postępowanie upominawcze¹.

W projekcie budżetu państwa na 2010 rok zostały zabezpieczone środki związane z wprowadzeniem elektronicznego postępowania upominawczego.

Istotna będzie natomiast oszczędność czasu i środków wynikająca z elektronicznego sposobu naliczania opłat i przyjmowania pisma przez system elektroniczny dopiero po uiszczeniu opłaty, co wyeliminuje wzywanie do uzupełniania braków fiskalnych, które obecnie znacznie przedłuża postępowanie.

Projekt nie wpływa bezpośrednio na konkurencyjność gospodarki, funkcjonowanie przedsiębiorstw, rynek pracy i ochronę środowiska.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

¹ Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156).